

KÖY İLK ÖĞRETİMİ VE BİR TEKLİF

Cavit ORAL

Çabuk, 2. Bölge Gezici Başöğretmeni

İlk öğretim seferberliğimiz içinde en büyük yeri hiç şüphe yok ki köy ilk öğretimi alıyor. Köy ilk öğretimini gerçekleştirme hususunda - aldanmıyorsam - er ilcri hedefimiz, bütün köylerimize birer öğretmen yahutta eğitimci yetiştirmek; bundan sonra da köy ilk öğretimini verimli ve ihenkli çalışan bir organizasyon hâline getirmektir.

Bu amaçla on yıllık plânlar düzenlenerek her köye hangi yıllarda öğretmen veya eğitimci gönderileceği saptandı. Bu plânların düzenlenmesinde hâkim olan fikir şu idi: (1)

1 — Okula devam edecek çocukların sayısı 30 u geçmeyecek köylerde (1 eğitimci).

2 — Okula devam edecek çocuk sayısı 30-60 olan köylerde (1 öğretmen),

3 — Çocuk sayısı 60-100 olan köylerde (1 eğitimci, 1 öğretmen),

4 — Çocuk sayısı 120 yi bulan köylerde (2 öğretmen),

5 — Çocuk sayısı 120-180 olan köylerde (1 eğitimci, 2 öğretmen),

6 — Çocuk sayısı 180-240 olan köylerde (4 öğretmen),

7 — Çocuk sayısı 240-300 olan köylerde (5 öğretmen) bulunacaktır.

Okuma çağındaki nüfusun genel nüfusa nisbeti ortalama olarak % 12 ye hattâ daha aşağıya düşebilir. Buna göre:

1-200 nüfuslu bir köyde (1 eğitimci)

200-400 nüfuslu bir köyde (1 öğretmen)

400-500 nüfuslu bir köyde (1 eğitimci, 1 öğretmen)

500-600 nüfuslu bir köyde (2 öğretmen)

600-800 nüfuslu bir köyde (1 eğitimci, 2 öğretmen) bulundurulacak demektir.

Köylerimizin nüfus çokluğuna göre tasnifi 3803 sayılı kanunun gerekçesinde de belirtildiği üzere

1 den 400 e kadar nüfuslu olan köyler 32000

400 den fazla nüfusu olan köyler 8000 dir. (Nüfusları 400 den az olan bu 32000 köyün 16000 inde nüfus 150 den aşağıdır.)

Görüldüğü ki köylerimizin pek çoğu (% 80 i) 1-400 nüfusludur. Buna göre köylerimizin % 80 inde tek öğretmen veya tek eğitimci yahutta pek az olarak öğretmen-eğitmen bulundurulacak demektir. Bu yolda hedefimize de günden güne yaklaşıyoruz. Konumuzun buraya kadar olan kısmı köy ilk öğretiminin gerçekleşmesi için gittiğimiz yolun kısa bir özeti.

(1) Bak: Tebliğler dergisi, sayı: 427, 435 ve eki.

Bu amaca erdiğimiz gün böyle bir köy okulunda neler göreceğiz? Hattâ bugün böyle bir köy okulunun manzarası nedir? Okulda bir öğretmen ve her sınıfta 5 er 6 şar çocuktan ibaret bütün okulda 30-35 çocuk... yahutta 2 şer 3 er fazlasıyla 40-45 çocuk vardır. (Nüfusu 300 e kadar olan köylerde bu sayılardan fazla çocuk çıkmaz.)

Böyle az çocuklu bir sınıfta öğretmenin iyi bir öğretim atmosferi yaratıp yarımacağını bir tarafa bıraksak bile, günde bir sınıfta ancak bir saat meşgul olmakla öğretmenin çocuklar üzerindeki öğretim, eğitim etkisi istenileni elde etmek için yeterli mi? Biz tetkik ve gözlemlerimizde bunun yetmediğini görüyoruz. Bugünkü öğretim anlamı her ne kadar öğrenci çalışmasını ileri sürüyor ve öğretmen etkinliğini ikinci plânda bırakıyorsa da öğretmenin - sayısı az bir sınıfta - öğrenci çalışma birlikleri kurup, hakikî bir öğretim atmosferi yaratması güç değil, çok kere imkânsız bile oluyor. Bu duruma göre öğretmenin 45-50 çocukla çalışması. 80-100 çocukla çalışmasından daha güçtür. Bu noktaya öğrenci devamsızlığı meselesi de katılırsa meselelerin biraz daha bizi ürperttiğini görüyoruz. Meselâ birgün 7 çocuklu bir sınıfta 1 çocuk haklı mazeretlerinden dolayı izin alsa, 1 çocuk okula gelmese, 1 çocuk da hasta olsa zaten günde bir saat öğretmenle çalışan sınıfın öğrencilerinden % 50 ye yakını o günkü sınıf çalışmasından habersiz kalıyor demektir. Bu öğrenci azlığı ile bir öğretmenle idealimizdeki neticeyi - yapılan masraf ve çekilen emeğe göre - verip veremeyeceği esaslı bir inceleme konusu olarak önümüzde durmaktadır. Kaldı ki, 4274 sayılı kanuna göre bir köy öğretmenin görevi yalnız çocukları okulda okutup ondan sonra istirahatına bakmak da değildir. Öğretmenin üzerinde duracağı esaslı konu, halk eğitimi meselesidir. Öğretmen bu görevini ikinci devreye gelmiş birkaç öğrencisi ile başarabilecek midir? Öğretmenin az nüfuslu bir köyde halk eğitimini sağlayıcı teşebbüslerde bulunması (meselâ: 2 devre öğrencileri ve köy gençleri ile temsil hazırlamak, geziler tertip etmek, zamana göre toplantılar tertip etmek, konuşmalar yapmak, mahalli ve millî günlerimizde yapılan âdet ve geleneklerimizi geliştirmek, köyde bir gençler birliği ve sosyal yardım sandığı kurmak v. s.) gibi işlerin hepsinin de yapılmasında her şeyden önce bir kalabalığa ihtiyaç vardır.

Eğer buraya sıraladığımız mahzurlar yalnız bir bölgeye değil de bütün memleketimize şâmilse köy ilk öğretiminde bu

mahzurları ortadan kaldıracak, bizi hedefimize daha çabuk, daha emin yoldan götürececek bir yol bulmamız icab ediyor.

Eğitmenlerimizden verimli bir çalışma bekleyebilmemiz için onların istenilen kalitede bilgice dolgun ve müteşebbüs kişiler olmaları, sonra da para bakımından tatmin edilmeleri gerektir. Bugün birçok eğitimci aldıkları 30 lira ile bu işi üstünkörü yapmaya temayül ediyorlar. Çünkü, bugünkü şartlar altında ne kadar idealist eğitimci olursa olsun aldığı 30 lira ile kendisini öğretim eğitim işine veremiyor. Kaldı ki, birçok eğitimcilerin köyde öğretim bakımından faydalı olduklarını kabul etsek bile, eğitim işini tam mânâsıyla yaptıklarını iddia edemeyiz.

Bunun için mevcut eğitimcilerin para bakımından tatmini isterken onların hakikaten eğitimci, öğretici olmalarını sağlamak bakımından büyük tasfiyeye tabi tutulmalarını esaslı kurslar açılmasını da temenni etmeliyiz.

Eğitmenlerin yetiştirdiği öğrenciler bugünkü hâliyle köyü değiştirecek bilgiyi, enerjiyi alamıyorlar. Bu sebeple eğitimci köylerimizden birbirine uzaklığı yarımşar, hattâ birer saat olan, fazla yağmur ve kışın hüküm sürmediği yerlerde yalnız ikinci devre için 2-3 veya 3-4 ü birleştirilerek küçük bölge okullarına büyük ölçüde yer verilmelidir. O zaman böyle bölge okullarına 2-3 öğretmen de verilebilir. Sıkı kovuşturması ile böyle okullarda öğretim, eğitim çalışması daha verimli ve çevresine yapacağı etki de daha başka türlü olur.

Yapılmış olan 10 yıllık plânlarda bu nokta gözetenmediğine göre 45-50 öğrencili okullarda yukarıda belirtilen mahzurata düşmemek ve öğretim, eğitimi verimli kılabilmek için şöyle bir yoldan gidilirse herhalde netice daha müsbet olur:

Bu da tek öğretmenli okullarda 2 - 3 senede bir öğrenci kaydetme usulüdür. Meselâ bir köye ilk defa öğretmen gidince 30-35 çocuk kaydeder, onu eğitimci okullarda olduğu gibi, okula hiç öğrenci almadan 4. sınıfa geçirir. Bu, 4 yılda yeniden 1. sınıfa öğrenci kaydeder. Böylece 3 sene sonradan başlayarak her sene öğretmenin elinde 2 sınıf bulundurulmuş olur. Şöyle ki:

I. sene okulda	I. sınıf
II. sene okulda	II. sınıf
III. sene okulda	III. sınıf
IV. sene okulda	I ve IV. sınıf
V. sene okulda	II ve V. sınıf
VI. sene okulda	III ve I. sınıf
- Yahutta okula 3 sene öğrenci almamak

çok geliyorsa 1-2 sene okula öğrenci kaydetmemek suretiyle.

- I. sene I. sınıf
- II. sene II. sınıf
- III. sene I ve III. sınıf
- IV. sene II ve IV. sınıf
- V. sene III ve V. sınıf
- VI. sene I ve IV. sınıf
- VII. sınıf II ve V. sınıf
- VIII. sene I ve III. sınıf

Diğer yıllarda da bu esasa göre sınıflar bulundurulmak suretiyle tek öğretmenli bir köy okulunda eğitim, öğretim işi verimli bir hale sokulmuş, ve birçok görevleri bulunan köy öğretmeni de ağır yükten kurtulmuş olur. Hem yetiştirici muhiti dar, ve bu sebeple de umumiyetle öğrenme yetisi az olan 6.7 yaşındaki köylü çocuklarını okula başlatmamakta da fayda vardır.

Nihayet, bu yazdıklarım köy ilk öğretimi alanında çalışan bir elemanın tetkik ve gözlemlerine dayanarak verdiği hükümden ve ileri sürdüğü bir iki fikir ve mahiyeti itibariyle bir tekliftir. Bu teklifi, köy ilköğretimi ile ilgili büyüklerimizin nazarı dikkatlerine - memleketin ilerlemesine çalışan bir kişi olarak - arz ediyorum.